

Željka
Turk
Joksimović

Izložba i katalog vrijedan divljenja

35. prije Krista / 35 Before Christ, Gradski muzej Sisak,
10. prosinca 2015. – 29. veljače 2016.

35. prije Krista / 35 Before Christ, katalog izložbe,
Sisak: Gradski muzej Sisak, 2015., 147 str.

ISBN 9789536439652

AUTORI IZLOŽBE I TEKSTOVA U KATALOGU

Zdenko Burkowsky, Rosana Škrkulja, Tea Tomaš Barišić,

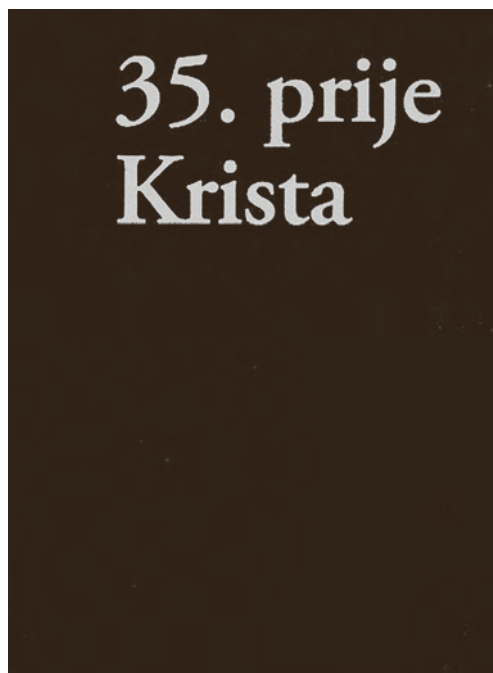
Tomislav Bilić, Ivan Drnić, Ivan Radman-Livaja

AUTORICA LIKOVNOG POSTAVA IZLOŽBE Iskra Bačani

Povodom obilježavanja 2050 godina rimskog osvajanja Segestike u Gradskom muzeju Sisak u prosincu 2015. otvorena je bogata izložba keramičkih, metalnih, koštanih, staklenih i drugih predmeta, prikupljenih prilikom jaružanja Kupe, kao i predmeta prikupljenih standardnim metodama poput zaštitnih i sustavnih arheoloških istraživanja, tijekom arheoloških nadzora, otkupima i drugim.

Rimsko osvajanje 35. godine prije Krista bio je povod da se posjetiteljima prezentira to nemirno i nasilno vrijeme i približi život u razdoblju neposredno prije pada Segestike te početka razvoja rimske Siscije. Dogovorena je suradnja između Gradskog muzeja Sisak i Arheološkog muzeja u Zagrebu koji čuva predmete koji potječu iz Segestike i Siscije, pronađene krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Neki izloženi predmeti iz Arheološkog muzeja prikupljeni su i kasnije, uključujući arheološka istraživanja u 21. stoljeću. Svrha suradnje bila je prezentacija arheoloških nalaza vezanih uz predrimsko i ranorimsko razdoblje ovog kraja.

Uz izložbu je tiskan i kvalitetan i bogat katalog, mekog uveza na 147 stranica *kunstdruck* sjajnog papira, s mnoštvom fotografija visoke razlučivosti u boji te opširnim biografskim bilješkama i popisom

literature od 367 jedinica. Hrvatski tekst usporedo je preveden i na engleski jezik.

Uvodnu riječ katalogu daju ravnatelj Gradskog muzeja Sisak mr. sc. Vlatko Čakširan i ravnateljica Arheološkog muzeja u Zagrebu dr. sc. Jacqueline Balen, koji su pojasnili nužnost ove izložbe i kataloga, naglasivši kako dio izloženih predmeta nikad do sada i nije bio predstavljen javnosti.

©
S postava
izložbe
Foto Ž. Turk
Joksimović

Katalog i izložba rezultat su rada skupine autora, kustosa Arheološkog muzeja u Zagrebu i Gradskog muzeja Sisak, koji su na položajima željeznodobnog i ranocarskog lokaliteta na području Siska zabilježili fascinantanu povijest jednog vremena. Izložbeni materijal odnosno sadržaj kataloga organiziran je u pet cjelina odnosno poglavlja: *Segestika – naselje na Kupi, Rimaska vojska u Sisciji od Augusta do Klaudija, Od Segestike do Siscije, Predcarski novac iz Siska i Cezarski novac od Augusta do Klaudija.*

Prva cjelina započinje pričom o prapovijesnom naselju Segestika. U katalogu ova tematska cjelina uključuje četiri autorska teksta skladno povezanih u poglavlje. To je priča o zemljopisnom smještaju Segestike – naselja na Kupi, nošnjama stanovnika, njihovom načinu života i naoružanju te keramičkom posudu mlađeg željeznog doba. Većina oružja i nakit nađeni su u koritu Kupe između dva mosta i na priobalnom dijelu zvanom Pogorelac. Čest način ukrašavanja bio je nošenje narukvica i nanogvica, fibule su pak bile koristan predmet za kopčanje odjeće, a ujedno i nakit te statusni simbol.

Slijedi cjelina posvećena rimskoj vojsci u Sisciji, od Augusta do Klaudija,

jer “svaka priča o Sisciji, posebice priča o počecima Siscije, odnosno rimskog naselja koje se razvilo na prostoru Segestike ili u neposrednoj blizini toga pretpovijesnoga grada, mora uključivati i rimsku vojsku.”¹ U kataloškom tekstu opisana je opsada Segestike i rimske vojne operacije na prostoru današnje središnje i sjeverne Hrvatske s naglaskom na Batonovom ustanku. Autor teksta Ivan Radman-Livaja posvetio se identifikaciji rimskih legija u Iliriku i argumentaciji koja ide u prilog tezi o Sisciji kao legijskom garnizonu,

1 IVAN RADMAN-LIVAJA, *Rimaska vojska u Sisciji od Augusta do Klaudija*, u: 35. prije Krista / 35 Before Christ, Sisak, 2015., 25

odnosno stacionaru za IX *legio Hispana* od gušenja Batonovog ustanka do njezinog premještanja u Britaniju.

Treća cjelina, odnosno poglavlje pod nazivom *Od Segestike do Siscije* odnosi se na temu romanizacije domicilnog stanovništva. Dolaskom Rimljana u Segestiku neminovno dolazi do miješanja autohtone i doseljeničke zajednice te se na taj način stvara rimska provincijalna kultura Panonije. Rimsko osvajanje i kolonizacije uzrokuju razne promjene u životu starosjedilaca, uključujući obvezu plaćanja poreza rimskoj državi, novi monetarni sustav, širenje rimske religije i kultova, nove vrste nakita (naušnice, koje su do tada bile nepoznat ukras), nove uporabne predmete (npr. keramičke uljanice itd.). Lokalna elita, odnosno plemenska aristokracija brže se romanizirala od nižih slojeva. Autohtono stanovništvo dobiva pravni status peregrina (slobodni provincijski stanovnik carstva koji nije bio rimski državljanin).²

Mladići postaju obvezni služiti vojni rok u auzilijarnim (pomoćnim) trupama ukoliko se pokaže potreba, što u konačnici i dovodi do Batonovog ustanka u razdoblju od 6. do 9. godine poslije Krista.

Velika količina numizmatičkih nalaza prezentirana je izložbenim odsječcima, odnosno kataloškim poglavljima naslovljenim *Predcarski novac iz Siska* i *Cezarski novac od Augusta do Klaudija*. Nekoliko primjeraka predcarskog novca – keltskog i rimskog republikanskog, daje sliku o novčanom opticaju prije pada Segestike. Rimski novac podijeljen je prema cezarskim vladavinama s naglaskom na novcu Oktavijana Augusta kao onog tko je bio presudan za događanja 35. godine prije Krista. On se dijeli na onaj kovan od 36. do 18. g. pr. Kr. i na onaj kovan od 18. g. pr. Kr. do Augustove smrti.

Katalog donosi iscrpan opis izloženih primjeraka u ukupno 211 kataloških

² Op. aut.

©
S postava
izložbe
Foto Ž. Turk
Joksimović

jedinica s ilustracijama i podacima o njihovim arheološkim značajkama. Predstavljeni izložbeni materijal obuhvaća kacige, koplja, noževe, pojasne kopče, fibule, matrice, nanogvice, narukvice, dugmad, privjeske, lančice, peke, mačeve, lonce, zdjele, amulette, utege, bodeže, strelice, perle, vrčeve, novac, itd.

Zbog svega navedenog katalog se čita ne samo kao historiografski vrijedna studija, već predstavlja i relevantan priručnik za buduća znanstvena istraživanja ovog arheološkog materijala.

Postav izložbe u osnovi slijedi naznačene tematske cjeline. Predmeti su izloženi u niskim crnim muzejskim vitrinama, novoizrađenim po narudžbi, u različitim dimenzijama sa staklenim pokrovima. Vitrine su složene po dvije u nizu radi bolje iskoristivosti pomalo skućenog prostora Gradskog muzeja Sisak. Uz svaki par nalazi se popis kataloških jedinica koje opisuju predmete iz vitrine. Isto tako, izložba je popraćena i odgovarajućim povećanim tekstovima i slikovnim priložima, koji se ujedno nalaze i u katalogu, te zidnim povećanjima.

Izloženi arheološki materijal uključuje reprezentativan i cjelovit izbor predmeta

tog doba iz fundusa Arheološkog muzeja u Zagrebu i Gradskog muzeja Sisak, koji su ovdje po prvi puta zajedno prezentirani na jednom mjestu. Tragom ideje o podjeli razdoblja na ono prije i nakon osvajanja Rimljana i sama se izložba zapravo sastoji od dva dijela – onaj do rimske opsade, koji prati baštinu lokalnog stanovništva (Segestana), te drugi koji se odnosi na ranu materijalnu ostavštinu Rimljana, vezanu uglavnom uz rimsku vojsku, odnosno život vojnika i obrtnika.

Oružje i oruđe Segestana izloženo je u zasebnim vitrinama. U izložbenom prostoru nalaze se i dvije rekonstrukcije: drvena kuća Segestana sa zemljanim podom i ogradom od šiblja te rimski vojni šator uz koji stoji rimski vojnik. Makete pak predstavljaju Segestiku prije i nakon rimskog osvajanja.

Izložba i katalog 35. prije Krista u cjelini projekt je od iznimnog značaja – za stručnu javnost i obaviještenu publiku, ali i za manje informirane posjetitelje, ponajprije one iz sisačkoga kraja, koji su se upravo na ovoj izložbi mogli uputiti u njegovu dugu povijest i bogato arheološko nasljeđe. ×